

### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูก้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการทำบัญชีครัวเรือน ทิศนคติต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน และปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูก้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

#### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

##### 1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรลูก้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่เข้าร่วมโครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งหมด 39,145 ราย

##### 1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 396 ราย ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1967) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi stage sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

**ขั้นตอนที่ 1** ผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างของประชากรเป้าหมาย 5 อำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) ซึ่งใน 5 อำเภอนี้คิดเป็น 26.32 % ของกลุ่มตัวอย่างทั้งจังหวัด และใน 5 อำเภอนี้ มีเกษตรกรที่เป็นลูก้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) ที่เข้าร่วมโครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือนจำนวน 13,200 ราย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

อำเภอสันป่าตอง	มีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน	1,967	ราย
อำเภอสันกำแพง	มีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน	2,133	ราย
อำเภอสันทราย	มีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน	1,433	ราย
อำเภอแม่วิม	มีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน	6,300	ราย
อำเภอหางดง	มีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน	1,367	ราย

**ขั้นตอนที่ 2** ในแต่ละอำเภอจะทำการสุ่มตัวอย่างของประชากรตามสัดส่วนของแต่ละอำเภอ เพื่อที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแทนจำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรทั้งจังหวัด 396 ราย ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอดังนี้

อำเภอสันป่าตอง	ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	59	ราย
อำเภอสันกำแพง	ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	64	ราย
อำเภอสันทราย	ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	43	ราย
อำเภอแม่วิม	ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	189	ราย
อำเภอหางดง	ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	41	ราย

**ขั้นตอนที่ 3** กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยของแต่ละอำเภอจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ให้ได้จำนวนตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ โดยที่กลุ่มตัวอย่างทุกรายมีโอกาสที่จะได้รับการคัดเลือกเท่ากัน

## 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

### 2.1 เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close-ended questions) และคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended questions) โดยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ตอน คือ

**ตอนที่ 1** ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้จัดทำบัญชีครัวเรือน ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การศึกษาของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง รายได้ในครัวเรือน ภาระหนี้สิน และแหล่งข่าวสารที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งมีคำถามทั้งหมด 7 ข้อ

**ตอนที่ 2** ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน ได้แก่ ประสิทธิภาพในการทำบัญชีมาก่อน ช่วงเวลาในการทำบัญชี สถานที่ทำบัญชี การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในการจัดทำบัญชี ความสม่ำเสมอในการทำบัญชี การได้รับแจกสมุดบัญชีจาก ธ.ก.ส. การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี การได้รับการสอนทำบัญชีจากหน่วยงาน ความเข้าใจและ

สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการทำบัญชีครัวเรือนหลังผ่านการอบรม และผู้จัดบันทึกบัญชีของครัวเรือน ซึ่งมีคำถามจำนวนทั้งหมด 10 ข้อ (ซึ่งข้อคำถามในตอนที 2 นี้พัฒนามาจากแบบสอบถามในภาคนิพนธ์ของ กานต์วี 2550)

**ตอนที่ 3** ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีคำถามทั้งหมดจำนวน 12 ข้อ (ซึ่งข้อคำถามในตอนที 3 นี้พัฒนามาจากแบบสอบถามในภาคนิพนธ์ของ กานต์วี 2550) โดยให้แสดงความคิดเห็นว่าในแต่ละประเด็นเกษตรกรเห็นด้วยในระดับใดตามมาตรวัด 5 ระดับ ของ Likert scale ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
เห็นด้วย	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
ไม่มีความเห็นหรือไม่แน่ใจ	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

การแปลความหมายระดับทัศนคติของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน ใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยของน้ำหนักความคิดเห็น (Weight mean score) มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40	คะแนน	หมายถึง	ไม่มีความเห็นหรือไม่แน่ใจ
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60	คะแนน	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80	คะแนน	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

**ตอนที่ 4** ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ประกอบด้วยคำถามจำนวน 7 ประเด็น โดยให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นว่าแต่ละประเด็นเป็นปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนมากน้อยเพียงใด โดยมีมาตรวัดปัญหา 5 ระดับ ดังนี้

มีปัญหาอุปสรรคมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
มีปัญหาอุปสรรคมาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
มีปัญหาอุปสรรคปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
มีปัญหาอุปสรรคน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
มีปัญหาอุปสรรคน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

การแปลความหมายระดับปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน ใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยของน้ำหนักความคิดเห็น มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	คะแนน	หมายถึง	มีปัญหาอุปสรรคมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	คะแนน	หมายถึง	มีปัญหาอุปสรรคมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	คะแนน	หมายถึง	มีปัญหาอุปสรรคปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	คะแนน	หมายถึง	มีปัญหาอุปสรรคน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	คะแนน	หมายถึง	มีปัญหาอุปสรรคน้อยที่สุด

ในส่วนของคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน เป็นคำถามลักษณะปลายเปิด (Open-ended questions) โดยให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็น

## 2.2 การทดสอบแบบสอบถาม

### 2.2.1 การทดสอบความถูกต้อง (Validity)

โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว ไปปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content validity) และทำการแก้ไขให้สมบูรณ์

### 2.2.2 การทดสอบหาความเชื่อถือได้ (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษา ไปทดสอบสัมภาษณ์กับเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดลำปาง จำนวน 20 ราย จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ในตอนต้นที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่า Reliability Coefficient ตามวิธีของ Cronbach (Cronbach's alpha) โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ปรากฏว่าแบบสัมภาษณ์ในตอนต้นที่ 3 มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's alpha) เท่ากับ 0.7283

## 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

**3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)** เก็บข้อมูลโดยใช้การสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่เข้าร่วมโครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน ในจังหวัดเชียงใหม่

**3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)** โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงาน เอกสารของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

#### 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Maximum) ค่าสูงสุด (Minimum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติใช้การคำนวณค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weight mean score) โดยใช้สูตรดังนี้

$$WMS = \frac{5F1+4F2+3F3+2F4+1F5}{TNR}$$

$$WMS = \text{ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก}$$

$$F1 = \text{จำนวนผู้ตอบที่มีระดับทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่ง}$$

$$F2 = \text{จำนวนผู้ตอบที่มีระดับทัศนคติเห็นด้วย}$$

$$F3 = \text{จำนวนผู้ตอบที่มีระดับทัศนคติไม่มีความเห็นหรือไม่แน่ใจ}$$

$$F4 = \text{จำนวนผู้ตอบที่มีระดับทัศนคติไม่เห็นด้วย}$$

$$F5 = \text{จำนวนผู้ตอบที่มีระดับทัศนคติไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง}$$

$$TNR = \text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}$$

การแปลผลระดับทัศนคติใช้ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ช่วงคะแนนที่สร้างขึ้นจากการหาค่าอันตรภาคชั้นโดยใช้สูตรอันตรภาคชั้น (ต่าย, 2527 : 37) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น (Class interval)} &= \frac{\text{พิสัย (Range)}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \end{aligned}$$

$$\text{แทนค่า} = \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.80$$

จากนั้นนำค่าอันตรภาคชั้นไปจัดช่วงคะแนนดังนี้

1.00-1.80	คะแนน	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.81-2.60	คะแนน	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
2.61-3.40	คะแนน	หมายถึง	ไม่มีความเห็นหรือไม่แน่ใจ
3.41-4.20	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วย
4.21-5.00	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง